Ա. Զ. Գ. Ա. Ս. Է. Ր

Հրատարակի յամէն հինգ[illegible] օր՝ [illegible], [illegible] Ն. [illegible] 24. [illegible]

[illegible]

Ամենայն ազգային հրատարակութեանք ձրի տպագրին։ Ամենայն օգտակար [illegible] 2 անայ [illegible]

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

ՀԱՏ. Ե. ԹԻՒ 128. ԿԱԼԿԱԹԱ 1848 Յունվար 22

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

ՍՈՒՐԲ ՍԱՆԴՈՒԽՏ ԴՊՐՈՑ

ԸՆԴԱՅՆ Տարեկան հարցաքննութեան աշակերտաց ՍՈՒՐԲ ՍԱՆԴՈՒԽՏ Դպրոցի Հայոց 'ի Կալկաթա՝ հանդիսացաւ 'ի 15 ամսոյս՝ յանդիման Արժանապատիւ Տեառն Յովհաննու Աւագ քահանայի մերոյ, որոյ ներկայացեալ նոցա. Պարոն և Տիկին Վ. Մ[illegible] Գ[illegible] Վ. արժանաւոր Ընդհանրականութեան 'ի Մ[illegible] [illegible] մերոյ, և բազմութեան Մ[illegible] և [illegible] Ա[illegible] Պարոնաց և Տիկնաց [illegible] մինչև երեկ 'ի Հնդկաց [illegible] հայազգի[illegible] [illegible] [illegible]։

Աշակերտք [illegible] [illegible] [illegible] 'ի Կ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

աշակերտուհիք՝ 'ի Վ. [illegible]. Ա[illegible] երկու[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] և [illegible] 'ի [illegible] [illegible] նոցա՝ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] հաւաքեցան հրաւիրեալք, Օրիորդ Մ[illegible] Յ. Գ. Գ[illegible]՝ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]՝ եւ 'ի միջոյ՝ [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible].

Յարգելի հանդիսականք. մինչ [illegible] [illegible] Սուրբ Սանդուխտ Դպրոցի Աշակերտք նորա[illegible] [illegible] [illegible]՝ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]՝ [illegible] [illegible] 'ի [illegible]՝ [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible]՝ [illegible] և [illegible] [illegible]։

Իբր [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]՝ [illegible] [illegible] [illegible]. — [illegible] Յ[illegible] [illegible] — [illegible] [illegible]. [illegible]՝ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]՝ [illegible] [illegible] և [illegible] 'ի [illegible] [illegible]՝ [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible]. [illegible]՝ [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible]՝ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible]

համեղալ՝ նորա համար կեանք կամ կին չենէր։ Ցուցանէ մի և նոյն Աստուածայն խնամութեանց, Ռզինէ Սրգ. Ներքոյ ես այս Կուսական կրթարան, այս Սուրբ Սանդուխտ Ուսումնարան, ձեր՝ աղջիկ նախապատուէ Հայոց և Եղիսաբեթ գիրգական ծոցից հանեց, և ձեր կենաց համար՝ հոգևոր կեանք հաստատեց. ձեր դստերաց՝ դպրոց հաստատեց. և ձեր սանուհեաց՝ հանդիսական փառաց նախահայրը։

Զարմեցէք ուրեմն, և Նախահայր Սրբանոյ սէր աւետիս տրամեցէք ձեզ՝ զինուոր, այո՛ և տեսանել զան զգեստու. զի թէ կանայք եղեն կեանք արդեանց իւրեանց՝ աստուծոյ և ուսումն է կեանք կենաց ձեր, և աշխարհիս կեանք.—չէ՛։

Այս մանկունք ձեր դստերաց և Օրիորդք ի վերուստ պերճապէս աղջանկունք՝ զորջիր երկնից ընդ երկրի ըղձակատութիւն պատկերէին։ Ակսանապ՝ որպէս և ամպացութիւն է՝ Ընդգեղեցիկ ուսմանց հարցումով ի Պարոն Յովհաննէս Վ. Սարգսեանց՝ որ հայեցեալ ի ամբաստութի ժամանակին. և ի ամէն փոփոխութեան Աստուծոյն առ ի պակասութենէ վարժանս՝ դորա արդարակալ կարէր այս Պալոյց. հաւանեալ հանուրց երևեցոյց. զի համարձակ պատասխանեցին ի հեզա ի պատմութեան. ի թուաբանութեան ի քերականութեան և յաշխարհագրութեան։ Ստուգութիւն ինքնակալութիւն Սպարտաքեաց Յարգոյ Պարոն Բենչին վասն ազգասիրական աշխատանացն։

Յաստեան եկաց յանուամ Յովհաննէս Մ. Այլոյս և զԲեն զանորն վճարել խոսեկալ պայման՝— պատճեռ ի յայս վիճարան ի 1864 և Նոյրամբ։ Եւ եպե եհան յայն որ ասէր.

Զայն յանունութեան յորդորէ,
Հասա՜ է այս երկոցթ,
Որ ստորոգեաց զորքն իէյ
Զաստուածական գեղեցկութ։

ծոխեցաւ վարագոյրն, և ունեցակապ Հրեշտակի ձիթեւաց պատկեր Հա. 1863 ընդգէմ Բելոյ՝ զօրծ ընտիր Պեկտահեայ Պօղոսեանց՝ վարժապետի Նկարչութեան այսր Պալոյցի։

ներքնեալ ծախուք վարժապետին՝ ի պատիւ ուսուցա հրաշալեաց. և եկեղ գոհութեամբ սերնդոց՝ նորա կարի վեհին զմեղյանոքս։

Նոին յաջողելոց Օրիորդ Սոփիայ Ն. Մ. Մելքոնեան՝ ղեկոյս ընդ Հինգ հանդերձեալ.—

Յոյժ վայել ժամանեալ՝ ընկալաք յանմերկալ Իւղօրէն զՀեռացոյց ինքնհաւատքս՝ և ընթերցաք

Պատուելի հանդիսականք,

Զէնչ եկեք տեսանել այսօր,—հանդէս նորանիւչում ի Գաղթեցմա։ Ըստ նորանիզան կրունք. զի որ երկնք կատարեցաւ. սատ ի մէջ մերում համակս հարցափոխութեան Ազգական Օրիորդաց. Այլ ի երկնէք զկէթ սովոր յաստոն երեսանցից արդեան՝ տեսանել զսյագիէմ որ.—Այլ ասէ տեսանելք, և փառս մատուցանելք Տեառն, որ արժանի արար զմեզ այսմ։

Շնորհակալ է այս Պատուելիք. և շնորհակալեմք ուրախ սրտիւ ձեզ, որ ի մէջ փոքրիկ հասարակութեան մերում յաւելեալ ունիք և զանանձին և զհասարակաց Կրթութեան վասն ազգիս վայելչութեան Օրիորդաց։

Զէնչ զօրինակ արդարև Օրիորդք մեր զարդ ի շնորհաշուք զարդուցն ուսմանց. այլ էր՝ որ աստանձին սանց, և էր՝ որ ստորագրեն ասոր վեհապանեաց սահեալ, չըջուցանէին զաշխն ընթացս զաստուածութեան. զի պակասէր հասարակաց զօրացուն արդուցն։

Բնձ և այս կերպութիւն յայս Շնորհիւ Տեառն՝ Պատուելի հանդիսականք, հասուցանեմք Սուրբ Սանդուխտ Օրիորդաց. որ լինել զեւ կարենալ՝ ըստ հարէ ստուգի ընծայել, բարեշնորհ հաստատեալ ձերոց զանազան երեխայից մեծաւորաց երկասիրութեան բարեաց։ Ընկալարուք ուրեմն սիրով զմեզ, զի արժանի եմք սիրոյ երախտեաց. քանզի և ձեր խաղ շնորհք մեծ եղեն ի վերայ նորանոյն Սուրբ Սանդուխտայ. այլ և այժմ ունիմք ամենեցունց և ևս՝ ի հաստատուն զոյն. զի զօր սերոյն Աստուծոյ, ևս սիրոյն որոսա այլ և պարծանք իւր ձեր երկրին ի յաւիտեան։

Այս նշան Հայրենական զգայութեանց հանդէպ՝ ի ձեռն նոյն իւր Աստուծոյն Պաշտօնէից բանին Աստուծոյ՝ ի

Հնք. Բարձրագոյն, և Ընտրելոյ. Թանկագին, Աստուծոյ Մեծաց, Առաքելոց, Բարձրագոյն հայրապետական, Գերագոյն, Վերջին Հայոց, Պատրիարքին Հայոց, Գերազնիւ Քահանայ, ևս և այլ, Եկեղեցւոյ ևս։

Առաւել հանդիսացուցին զՆուագին մը և զՄօս՝ Օրիորդ Խաչատուր Կարապետեան Աստուածատրեանց և Պետրոնեան Խաչիկ Թ. Ադամեան, յորժամ մին բազմաց յանդիման՝ երգեաց. և միւսն՝ յանդիման կացեալ պատմեաց նմա զաղէտս իւր։ Արուեստական ճանապարհութեան օրհնութիւն և քնարական ամաչկոտութիւն Պարոնեանն՝ որ գրեթէ կատարելապէս ասէր, կարէ քնարն յորինեցին զանձուցան. և ի ծիծաղ և ի ծափ յորդորեցին զամենայն բոլոր։

Իսկ որ վախճանեցին և առաքինի յօրինեցին զհանդէսն՝ էին Մարիամեանց երկուքեան. յորոց Մարիամ Խաչիկ Միհրան Գալուստ կերպարանօք զայն իւր պարզեալ ՊՆոտարին Երևանեան ՊՍերոբեայ. և սարկաւագօք իւր մանկոյ

Մ'ուր այն սիրան սրբութեան.
Զոր նախ յօրէնց հայրենեանն,
Հաճոյել ըՏէր ի նուէր.
Ընծայեք և հունձ մեր որդեկք։

Անձին նոր մինչ երգարի.
Արամեանցին սոր զգ սիրասուն,
Ուր ի Սարեան հովիտներ.
Դիմաց ձայնեալ աշխարհներ.

Ոմն յառաջադեմ, սեր Արե.
Ո՛ն ի ծաղիկ՝ նմա աւրե,
Իսկ սա ի սէր և մեռանի.
Զողբերգն կրթէր մամենակ.—

Ասա ի վերոյ եռամանեայ երգած երկուքին հասարք նորոյ հայկական Աստուածանոն. և Մարիամ Մինաս Ասատեան՝ հայրենին երախտագետ՝ սիրոյ առեալ ցնա

Որ ի Սարիս միմուր՝
Արեգակն պարոյն և արփոյր,
Ցածիր Մուսայից երգեցող.
Հայ որդեներ խնդութեան.
Արք նպատակին անմերուք
Զոր յուսոյ պարզեալ կա * Նարբոյ.

Ընդ երախտեաց արփոյր
Բազմամբոխ յաւիտենից նմարուհեայն,
Կատակ արգիլեալ յաջողեայն որ,
Մինչ անցեալ միշտ անդրոյ,
Ընդ Աստուծոյ համբոյր՝
Զաւրէն որդեկաց ինքնայ.
Մի ուրենայ Մասն ի գուր
Ձայն մեղանչիլ Ալեր.
Զոր ամենահին արար քեզ՝
Քան զքնոյն զուարթուն.
Զի թէ ի նոյ անձառաւոր՝
Այսքան մեծ էիք չքնաղ.
Ո՛ յամենեցուն յաւելոր.
Ցեւր խոնարհ հաւատեն,
Որդւոյն սա մարդ առաջար
Գերի Մանուն հայր յաւուր
Որ յանդգրդեալ արարք իւր՝
Զամենայնն յաւել պերճութիւն.
Թող արդ Սոփիա անձնաւոր
Այսքան էր ցեն ի համբոյր
Որ գլխոյ արար մի ներկաւ
Աստուածամայր Բարեխօսն.
Իսկ յորմ՝ իւրեանց ամենայն
Յերախտագէտ սիրոյ ի խոր
Դարագլխոյն Երգոյ Հօր
Զաւարուած մեծ քան զՆնում
Տէր ամենայնի զաւազանն իւր.
Ընդ նոր որդեկաց և գ Ռուբեն իւր.
Ուստի ըղձին յոր աւուր
Մինչ այսպիսի բարութեանց.

Ի մէջ բազմամբոխութեանց հանդիսին՝ նոր և չքեղ երգէր Օրիորդ Սոփիայ Թ. Ադամեանց զաստուածային հրաշափառ պատասխանել Աւետարանչին հարսանեաց։

Նորագոյն իսկ երգէր և միւս օրիորդաց թէ ի ծանօթ թէ կարծեաց. այլ յաւէտ նորագոյն սրբազնագոյն՝ Իրաւունք Մեսրոպեան՝ Հայկին ազգաց, որ թէպէտ զանգիտելէն ուսմանց յառաջադի-

* Մինչ ի Սիոն Պոլիս երկնագոյն Բաբաւակոնեանքդ, և ընդ հետին անտարակ իւր զգուսաթեբեթ ի Վարդայ. որ

թէ կերպ և թէ անձնեղէն անուն՝ չկարացայ. Բամբասեայ ինձ. իսկ երեւակայութիւն իմ՝ յայս սիրալ աստեղագիտաց. Զգուշանալով դժնեաց հրաշափառութեան սորուն՝ պարզապէս զգաւառ յերեն ի մեծման բանից Մեսրոպեան Ազգեանց, և այժմ զբաւեալ անձին համարեայ հոգեակ կերպարանն ի նաւահանգիստ նորահասակ Դարդանէլ՝ ժողովեալ մեծ համարմամբ ինչ ՄՅՐԼ ամենքն։

Մ. Գ. Թ.

մութիւն՝ նշմարելի հանդիսացաւ և ի Հայկական մտաց ։ Հայ գրչութիւն նորա գրեթէ մի միայն էր ի Գուղտրոզին՝ յետ Պարոնին Լոզէզեի Գ․ Յովհաննիսեանց։ Օրարձայի եկեղեցւոյ նորա յառաջին և գխոստակերպական ասոյ՝ որ սկսանի ։

Խոստովանէմ Սթինոս , Լո․ թղն․
Տէր․ Ազգասէր Եկ․ 13—էլ 104։

Ըստ Օրինաց Մարիամ Յ․ Ըդարեգեանց՝ մասայց բազմախիտեին ըղ չնորհակալիս Գողգոյին՝ որինակ գայս ․

Մեծ են մեղ_ շնորհքս ․ յորգի հանդիսական․ք ․ և մեծ ազգային խեկ ․ որով Ըդասուէրասեր և ուսումնասիրասէր հանճարոյ․ք շոաք գիտէ մեզ և․ կուսական կրթարանին՝ Սեծարեալն Ներհայրութեանց ձեռով ։

Ի շուտն հարանքն է Ըուշը Սանդուխտ Գորոց ․ և աշակերտքն մասապրիկեր * թօթափեն ․ և զինչ արժանի երախտագէտ ունիցին գխոնարհն բերկրանաց ․—Ոչ ինչ —Ցուցանելով ևեթ ի կենդանին յուլիանեաց հոգւ․ք և զաշխարհն ․ք մեր․ յուսացելով ևեթ պատուականելով փառաց անձնուրութեանց ձերոյ՝ յորժամ ուսումնասէր քոյր․ք և եղբարք մերոյ հատանեցին հարկանել ի ժամու Հայրենեաց՝ զխոստովանութեան երախտեաց և զերախտիս ձեր ․

Երկրպագութեամբ եղերուք՝ Ցորդի հանդիսականք ․ և ազգթեւ․ք օգնեցէք մեզ հասանելու և ակատարելոյ ․ և այնս այս կուսական կրթարան ի կուսական արտի ջերոց ըդբերեցէ շնորհակալեծք՝ արժանի երախտեաց ձերոց ․ երկրպագութեամբ եղբարք ․

Իսկ երգ առաքունեցնա՝ սաւ և Պարոն Խ․ Ը․ Թումանեանն ղեր բերթուած ի Գողգոյին՝ օրինակ զայս ․

Ըստ ձեզ առասուս ․
 Այս ձեզ նոր զարդուեք ,
 Մ հանդիսացեալք
 Աղջիկ քաղաքացիք ․

Ըսն ձեզ փոյլուեք
 Ըձին շուշնյոււեք ,
 Զիջն անդամանդք
 Համակ լուսոյութիւնք

Այս էր կարծեմ այն
 Զոր գիր ողջունին ,
 Լուծ զԹայլեց
 Աղջին յերեան ․

Որ անցեալ_ ամի
 Ոչ ինչ ոքտանի ,
 Հնդկին քարքա
 Ցիրբերեաց Հայրենի ․

Թէ՞ Սանդուխտ ի մեղ
 Կոչեն նորոգող ,
 Զիւ․ք նանեկին փոյլ․ան
 Ցորդի ծուլայնեաց ։”

Ըրդ անուեք զանի՛
 Շնորհ զեռն Աղբի ,
 Որ մերոց հնարի
 Ըղ եղեռ․ Նայի ․

Որ զամ մի յասալ
 Խոսեթով և զայսորդ ,
 Հայրե թէ կարծեաց
 Ուղեկին բարւ քայլ ․

Օ՛ն անուք զանի
 Բառ իւ․ք Հայրենի ․
 Նշան որբնոց
 Բազմանն կական ․

Ըսրերն ասոր
 Մեզ_ կարգի առ՝ նոր ․

Ուր զասեղ․ք Հայկայ
 Հայ սան Հոր և Մ՛որ

Փութացե․ք այսս ,
 Մաղթել_ զերհանգ
 Պահել_ անսասան
 Զայս սան յարակայ ։

Որ Ըզդին կանգնի
 Բուրդն անդամանդքն ․
 Հայել_ մեղ_ ըղձայ
 Կուսին գեղարդին ։

Իսկ յաւարտել_ նորին այնինչ ըն- ծայքն ի խանի մասուցանն զաւազնեաւ , Վարժապետն աւարկեաց առ աշակերտս իւր՝ այսպէս

Աշակե՛րտք իմ․ և հոգեւոր երկանց որդեա՛կ ծընունդք ․ աչս ձեզ_ պատրաստեցայ , աչս ձեզ ըղ բուսերք յարգեմանց ,— անկեալ աշխատեցայց ․ և ոչ կարէք ուրանալ՝ թէ ուսեալ զոր գայս ձեր փարելոյ աշխատութեան ․ Բայց զինչ_ այսպէս եղեն աշակե՛րտ՝ հանդիսութեանց ասելոյ հաւատար- թեանս իմոյ ․ որդոյ իմոյ ․—զինչ պարգեւն զեղեցիկ երկիր հանդիսութեանց գաղափարական յուշակար- գութեանց ձերոյ ,—զինչ առաքինութ և այլազգի առաջս եղեն՝ հանդիսութեանց յուսոյն՝ Որ յանձն աւարկեաց ի ձեռն բան ընկերմանն հրաման ․ Զառաւ՝ քոյրքն զարմանն և ցեղքն աշակերտն ․ բայց զորս ուսոյցքն և ուսանել_ պէտք․ք զեւ՝ յուսինան մեծ․ և ի կրթեալ և ի մեղօք անդրաձանք ․ Որ․քան՝ և զմի միայն ա․ուր կարգիս ձեր ոչ բաւական , բայց զիտու- թիւնն , և զիտութիւնն միայն է ոչ մարդկան հարստու- թիւնն ․

Հայկազունեաց զաւակունք իմ՝ ղեկ ի Հայկ և Հայաստան , և իմաստունք թէ որչափ սիրելով և զօ- րութեան ․ Եթէ Սիրելի որդին աշխարհին , որ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ՓԱՌԱՑ ՆԱԽԱՆՁԵՆԻՆԻ

քոյլը աչօք անկարելի առ ձեզ , և զրական Աստուա- ծայնովն Հայաստան մայրն անուշակ զորէ՝ ոչ յաղթ և յարձակ ձեր , այլ_ յուսումն և հանճարոյ ձեր․ այլ_ ի ուխ և․ մտաքածութիւն ձեր․ այլ_ ի մարդ և ի կրօն ձեր։—Օ՜ն եկէք այս Հայ և․ այս Մ՛որ Հուշա- կեց և․ կոչեաց Հանճարեալ լեզի ձեր ուխ և․ նուանքն , ձեր մարդ և․ բարքն , ձեր հաւատ և քերթաւանդու- թիւնն ․

Մէ մերեր․ք բար․ք և․ եղբար․ք իմ , Ի՞—Հայաստան ամոր էր երկեմն դէմե․ր՝ զեղբայրն , և զկու․ր՝ դպրոյն ի մի ասամպսու․մ՝ պարհեալ_ , բայց որով միայն Հայաստան էր երկիր Աստուածասէր և Աստուածահաճոյ , և ի ներմանէ միայն ուսանէր հաւատոյ ապերտ․քն ըեին_ զարմանալի կառս նախախնամութեանն իւրոյ ․ Հայաստան և․ զորքն զիրէ ի մի Դպրոց եղբայրու- թեան և քրիստոնէութեան համաձայնել_ գանող ․ Կայցէ․ք որ- դեա և կայցէ․ք ․ մեծացեկ․ք զարդարան Ըստուած-

* Որ գթ․ կ․ և․ զ երգև գովեն արտասանէ յինթեա- նուլին՝ զատ հասաւ լինի կոնթակենաց Գողգոյին ։

ւեցաւ ․ շնորհաց փոխարէնութեանց ․ և յոյս կենդանութեան միոյ ամէն ․ ընկալջիք զառաւօտին զոր ես ընծայեցի ․ և հաւատացէք զի պատիւ առաջին ոչ է իմ ․ այլ որդոց զոր հօրս ․ յամենայն մանկունս ․

Մրցանակք աշակերտաց էին ոսկի մատանի և ոսկի գրիչ 'ի Պարոն Յարութիւն Գ. Գրիգորեանց ։ Զայս կրկին Աշխարհագրութեան 'ի Պարոն Ստեփան Պալտասարեան ․ Զայս Սուրբ Բնձայ գրոց յանձնեցին Նիկողէ ․ Զայս պատկերազարդ Անգղիացի գրոց 'ի Պարոն Միհրան Աղաբեգեան ․ և չորս հատ Կիրակնօրէ Նահանց' երկուց սուրբն 'ի Պարոն Մինասայ Սինանեան ։ Իսկ միւսնուքն ամենայն հոգացեալք 'ի Դպրոցէն ․

ՎԵՐԻՆ ԴԱՍՏՈՒՆ․

ՈՎՍԱՆՆԱ Թ. Խ. Ալեքսան — ՈՍԿԻ ՄԱՏԻՏ վասն հմտութեանն ։

Մարիամ Միհրան Աւետ. — Կարմինց կանանց ․

Սառա Յ. Գ. Գրիգոր. — ԲՆԱԿ ՈՍԿԻ վասն մշտակրկնութեանց ․

Եղիսաբեթ Գ. Գրիգոր — Կարմինց կանանց ․

Հռիփսիմէ Աննա Մարիա Յ. Աղաբէկ — ԾԱՂԻ ՈՍԿԻ վասն Սուրբ գրոց հմտութեան ։

Մարիամ Յ. Աղաբէկ — Սոս և Սենեկոյ ․

Աննա Մ. Մ. Յովհան. — Մանկի Մարգարիտ վասն յառաջադիմութեանց ․

Մարիամ Խ. Միհրանեան — Վարսենիկ ․

Եղիսաբեթ Յ. Յակոբ — Կարմինց կանանց և պատմութեան ․

Մարիամեան Գալուստ — ՈՍԿԻ ԳԻՐՔ վասն հայկական քերականութեան ․

Մարիամ Խ. Յովհան — Sacred Gift վասն զարմանալի յառաջադիմութեան ․

Խաչատուրեան Մ. Յովհան. — Առաջնորդ Մանկանց ։

Կատարինէ Մ. Յովհան. — Զարդ Երկնից ։

Եղիսաբեթ Յ. Մովսէս — Մանկանց արժանաւորութեան Առաջնորդ Մանկանց ․

Կատարինէ Յ. Գ. Գրիգոր — Սոս և Սենեկոյ ․

Խաղալիք Կ. Յ. Կոստանդին — Կարմինց կանանց ․

Մարիամ Ա. Զ. Շիրին — Գիրք Անգղիարէն ․

Լիզաբեթ Խ. Յովհան — Մանկանց արժանաւորութեան և Վարուց ․

Հեղինէ Թ. Խ. Ալեքսան — Առաջնորդ Մանկանց ․

ՆԵՐՔԻՆ ԴԱՍՏՈՒՆ

Յովհաննէս Խ. Մովսէս — Զարդ աշխարհագրութեան վասն ընդհանուր առաջադիմութեան և Թարգմանութեանց ․

Խաչիկ Թ. Խ. Ալեքսան. — Աղօթից մատեան ․

Միքայել Հեղինէ — Sacred Gift

Սեդրակ Յ. Մովսէս — Երկրագործութիւն ․

Լեւոն Գ. Յովհաննէս' Բառարան Անգղիարէն ․

Յակոբ Անտոն ․ Երկնագնացն ․

Ստեփաննոս Թ. Շիրին ․ Վարդգէս ․

Գաբրիէլ Յ. Մովսէս ․ Առաջնորդ Մանկանց ․

Կարապետ Խ. Յովհան Սոս և Սենեկոյ ․

Յարութիւն Մ. Թորոս Վարդգէս ․

Գաբրիէլ Թ. Զ. Շիրին ․ Անգղիարէն գիրք ․

Մովսէս Յ. Միքայելեան ․ Առաքելոց ․

Ստեփաննոս Սարգսեան ․ Աղաւնի Տարեկան ․

Զաքարիա Սարգսեան

Կոստանդին Զաքարեան

Մինաս Սիմոն Խաչիկեան

Զորս գիրս առաջ էին երեք Հայաստանեայց և ընկերք 'ի հիւրանոցի միոյ մ, վասն որոյ առաջին միջոց դիմաւորեալ ողջոյն ․

'Ի վերջոյ յաւուր յորժամ Արժանապատիւ տէր Յովհաննէս Խաչիկեան, և ուղղեալ զբանն իւր առ դասս աշակերտաց ասաց ․ "Միշտ մնացէք ․ Սրբէն ամենակալ եղ ղակերն իւր յանկարծ 'ի մէջ սուրբ Մեծի Եկեղեցւոյ Մասեաց առ 'ի նշան հաւատոյ իւրոյ ընդ միութեան սորա մարդկան ․ բայց առաւել յանդիմանութեամբ գծեալ իւրեանց իմաստութեան իւրոյ նորա' որպէս զանկեալ այսր շարժեալ ․ 'ի Մարդասիրական մեծ տուր պահեսցէ առաջին վարժութեան, և պահեսցէ 'ի Կրօնական կենդանութիւն Սուրբ Մանկանց ․ Երեքանիկ զօր ձեզ ․ յորժամ թէպէտ մեք զարդ մայրիկոյ' անկանի 'ի ձեզ արդ յաղթ վայելեմք զպէսպէս բարեպաշտութիւն նորա, Դատաստան ասացեալ և զաւակք իմ, մնացէք և ա զօրութիւն Հայրենի, որով եկեղեցին անպարտ մնայ, և հաւատացի' անդադրական ․ Դատաստանք, և Բարձրեալն ամենակալ զորդացուցէ զձեզ շնորհաց 'ի շնորհս' 'ի փառս և պատիւ Հայաստանեայց աշխարհի ․" Այսպէս վարդապետին աւարտեալ ամենեցուն' գործառ առ փառաբանութիւն և ասաց ․ "Պատ ամենեցուն պարգեւ ար-

ժամնաց բաշխեսցէր, և ինձ միայ քեզ խնքեան պարգևս բարիս բաշխել, ինձ՝ ազգութեանս և ուրախութեանս:»

Կարծիք Ֆրէնդ ըֆ Ինտիա և Ինգլիշման լրագրոյ յաղագս Ուիլեամս ծիտլէն Միրոնի.

Կամք էր մեր, ասէ Ինգլիշման, լինելոյ պատասխանել Բարեկամին Հնդկաստանի՝ յաղագս անցից Ուիլեամս ծիտլէն Միրոնի. բայց Հայկազունք բարեկամք մեր արդէն խիստ ծանուցին մեզ՝ թէ դիտաւորեալ իցեն ձեռն 'ի գործ արկանել, և պայմանիս յանդիմանութիւն ածել 'ի դէմս Բարեկամին՝ զորոյ խորս պաշտօնէին յաղագս նորա քննելին և զեկուցանելոյ ազգէ՝ ուստի միայ մեզ մի կամ զերկուս հայեցողութիւնս առնել՝ զմեծարելեայս կարգի հաղորդակցութեան ազգաց ընդ ազգս:

Ո՛ արմանանք, զի յարուցէ Բարեկամն, թէ ոչ գիտէր եթէ Հայք բնակեալ 'ի սահմանս Տէրութեան Անգղիական Հնդկաստանի՝ ունել կարէին զայն ամենայն արտօնութիւնս՝ զոր վայելեն ամենայն բնութեամբ ծընեալ հպատակք նորին Տէրութեան։ Իբրև այնքան են յայտնի, և այնքան մեծիւք հաստատ յառանձին օրինաց 'ի մերոյ այսր կայսրութեան Հայոց ընդ կառավարութեան Անգղիական Հնդկաստանի՝ մինչ անհնարին լինի պայց առնել զնոսա:

Բարեկամն ընդունի թէ կայցէ դաշնադիր ինձ՝ և բաղէ յայտնեալ ըղպարբերութիւն ինչ յորում պխաւոր մասունք մի առ մի յառաջ բերեալ են, Բայց խոհեմն զենու բերէ, «բայց կարծեմք բանահաւատար խնդրի՝ առանց միջամտելոյ ինչ ընդդէմ Հայոց՝ թէ այսպիսի գործ, կարել յանկերութենէ Վ. ամենատական անձնագրաւէց, 'ի ժամանակին՝ յորում 'ի մեծաս և 'ի նեղութեան կայրն 'ն.քա ընդ մեծամեծ Մողոլաւ, պարտաւորեցէ զնոյն ընկերութիւն, յորժամ բազմեալ 'ի դահոյս Մոդոլին մեծի. եթէ այսպիսի ուխտ եդեալ վասն դիւրութեան առի և արդ կարիցէ՞ հիմն լինել քաղաքական իրաւանց, և թէ արտօնութիւնք զործանումն համարիցին իբրև իրաւունք քաղաքացութեան 'ի անկրութեան՝ առ որ տարածեցաւ և կախեաց այն գործառած, թէ ոչ:»

Բարեկամն միշտ զանգատէր թէ քաղաքատոեալ իցէ արամաբք բարոյականութեան Յիսուսական առանձնառութեան. բայց եթէ չգիտէր ինչ առելի քան զմերոյ գրեալ հաստատ, տարատամեցուցանէր արդեօք և ըղդիտաւորն 'ի կարգէ նոցա՝ զառնել թէ յուշած առաւելոյն բարոյականութիւն իւր՝ քան զԵրկարաբոյն և զԱմբիզօնն. Պնտքն չկարիցէ պարտաւորել զխղճմտ հզօր՝ յոր որում ես և՝ հզօրագնեալ, էյ. Բայց նաքաութ յոյղ դպրոցս ուսանն զբարոյականութիւն, ոչ համարին թէ յանձնուածք ազգերն ինչ դաշինս. Արպարէն ճանաչելոյն յառաջ բերել զգանձս իւր՝ իբրև պատճառ չկարելոյ զպարտս իւր՝ արալ և ծախսցանձ. Արդ Բարեկամն՝ որ ասէ, թէ այս գաշն եղաւ, յորժամ Ընկերութիւնն 'ի նեղի կայր 'ի Հնդկաստան,—Մոռանայ, զի կայէր Բօմբայի յանձնեցաւ Թագն Անգղեաց՝ միաձեան իշխանութեամբ հանդերձ՝ իբրև մասն օժիտ Տիկնոջն Կատարինեայ, և 'ի Թագէն շնորհեցաւ Անգլիական Ընկերութեան՝ յամին 1668։ 'Ի յաջորդ 1687 ամին եղև կայսին իւրօնակալութիւն ինն բազմածով իշխանութեամբ

ի մերոյ կալուածոց ընկերութեանն , և առ նովին ժամանակօք ընկերութիւնն հրաման ընկալաւ ի Թագաւորէն պատերազմ և հաշտութիւն առնել ընդ ամենայն իշխանաց Հնդկաստանի .

Մանաւանդ երկրորդ բնակչաց ընկերութեան ընդ. ձեռն Մողոլաց ոչ կարէ ազդել ինչ իրաւանց երրորդ կողմանն . որ 'նոյն է ասել , թէ Արքայն Հնդկաց չկարէ առնել զգաղջ ինչ առանձնական՝ ըստ որում ի ներքոյ է Կայսերն . ոչ նոյն առաւելութիւն տէրութեան ընկերութեան ազդէ ինչ իրաւանց երրորդական կողմանն . քանզի եթէ կարէր , նովին իրաւամբ յառաջ բերել լինէր և 'ի նուազութեան իշխանութեանն .

Ասացուք են իրաւախոհից՝ թէ "յորժամ չիցէ պայման նշանակեալ , դաշն՝ յառաջ բերող մշտնջենաւորութեան՝ պարտի համարել մշտնջենաւոր ." Ասած է հնոց և նորոց մեծամասնոյն , թէ "եթէ ազ կալ , և պարզ և որձակ առաջադրանքն թէ ինքն դոյա ինչ ոչ արար , ոչ կարէ , և ոչ իսկ 'ներէ ի մէջ մանձնել ապարզոյ կալ և կարգաւ , զոր չիցէ յիշատակեալ 'ի դաշին ." Իսկ եթէ Բրիտանական տէրութիւն՝ որ են զոյն իշխանութիւն , և Արեւելեան ընկերութիւն՝ որ ի գործ եդ զայն իշխանութիւն կալեալ իւրն դաշանցն՝ անհնարաւորելի հաւատալք իմն են . Զարի թէ գեռս ինչ յառաջ եկն ի դաշանն յայնմանէ հզօրագոյն կողմանն . բայց յայտ է , թէ ուշիմացուցացանել հզօրադունին զայն . մեծ անիրաւութիւն լինի նոցա՝ որք զենծին և ընտանիս եղին ընդ հովանեաւ Բրիտանացւոց , արդարանան հաւատարմութեան ազգին . Արդարև յառաջ՝ "եթէ Հայ բնակիչք այդր 'նախադահութեան հալածեալ լինէին մեզ ի մայրաքաղաքն այսց իրաւանց և արդանութեանց՝ որք Բրիտանական հպատակաց պատկանին՝ ոչ ազդարարդոյն լինէինք նովին ․ և ոչ պակաս ուրախանօք ։"

Իւ և միւս յիշատակութիւն 'ի դրուածս պարիկածն ընդ. մէջ Անգղիացւոց և Հայոց ․ Միւսլման ոչ տէրութեան եղև մասն յետ ամանայոյ զորոյ 12 ամսոց , այլ քաղաքաց մասն ազատագրութեան . Ընդհանրապէս առ երանականութ պատաւորն ոչ ազդէր այսմիկ . կարելի էր թէ նա յետ այդր վարչին , և յայնմ վերջանալը քանն . այլ յանդամայն անպատիժ մնայր . Գերագոյն ատեանն ոչ ընդդիմակեաց իշխանութեանն իւր . (որպէս պարիկածն ասէ ,) և ոչ իսկ յերի այսմիկ . Օրէնք սոյն իշխանութիւն պատուարոց 'նոյա 'ի վերայ ամենայն Բրիտանիկ հպատակացն 'ի Բենգալս . Մահմետական տեսանեն դաշնակ համեմատ օրինաց պարծիցին , և ոչ թէ համեմատ կանոնաց , և արտաքոյ օրինաց . Եթէ կարէ մագիստրատն պաշտպանել դատարս իւր որ և իցէ օրինաք , արդեօք . իսկ եթէ ոչ՝ իցէ բանդարկութիւն մեծամեծան կամ մահուան , արտաքսեալ ի զօր էր , որոյ էր և արտաքսեալ ասել՝ պատժան էր քաղաքացւոց առ գերագոյն Ատեանն վասն ներոյ . և ոչ թէ անբաշխանութեան՝ որպէս պաշտօնակցին պարտէ .

Քալքաթա 8 Յունիս .

— Աւետեացս լսել ի բարեկամէ մերմէ , զի Պատուելի Պարոն Տէրին Յովհաննէս Բաղրամեան՝ հանդերձ զաւակօք , և Տէրին Մարիամ Խ. Ա. Գէորգեան հանդերձ Օրիորդ Ա-

ուսյն գաւառը խաղաղ թողեալ գայր ի 10 Դեկտեմբերի ամսոյն՝ Կալկաթի շոգենաւով՝ յՄեկթոյս սառն աստղոյ ամբողջ հասին ի Մոսլիման վասն օդափոխութեան ։

— ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱ ԳԱՐ նաւով հասեալ այսր ի Անկարայոյ Գրատունի Գործակալ Միքայէլ Աստուածատուրեան հանդերձ Աստուածատուրի որդւով իւրով ․ և Յովհաննէս Միքայէլեան հանդերձ Միքայէլ որդւով իւրով՝ վկայել սառն եղանակի զուարճութեանց մեծապատիւ այսրիկ ։

ԵՐՏԵՐԻՆ

— Լորդ Գեէլհաւզ նոր կուսակալ Բոմպայոյ և փոխարքայ համօրէն Արևելեան Հնդկաստանի՝ եհաս այսր յերկաթուղեհանգստէն անդր և զինուորական մեծափառութեամբ էջ յապարանս իւր ։ Ընծայեցին նմա զինուորական մեծարանութիւնս պատերազմ գնդերն յունիւրական յիշատակօք, նոյնպէս և քաղաքական մեծարանութիւնս պատկերեալ յառաջս Դիլիջանի Գեէլհաւզայ ։ Այդ Հայոց ի Հնդկաստան ունելով անխռովութեամբ շարժական մաւմ, և շնորհաւոր մեծասին զայժմայս ամեն ։

— Լորդ Հարգինկ եւ ՄՈՒՃԻՖ պատերազմական շոգենաւով յԱնգլիա՝ ի 19 ամսոյս ։

Ամսոյս 20․ Պարոն Կ․ Յ․ Վարդանեան ողջմաբ ժամանեաց ի Անկարայոյ Կոմիդոլ Աւզարինտաս ։

Ի ՄԻԲԱՄՕՆ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐԻ ՏԷՐ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՐԵԱՆՑ ԺՈՂՈՎԱԾՈՅՍ

Հոգեհանգիստ ․

Այս մարդասէր յարգ բոց աղաւնի ,
 Ի սառնաշանծայցոց՝ որ ու քեզ զարժին ,
 Բարեգործութեան խոստմանց պարծանաց կոյս ուսմանց ․
 Եղեւ մեզ պարծանս ի գերի այդ գային ։

Ո՛հ ամաս յօդեամ իմ հայրենի մարդասէր ․
 Յուշամբ բարձրացեալ , յոր մեզս իմ զուարթ ,
 Եւ ցնցի իմ ազնիւ զհայրենական քո ակն ,
 Զոր այսուամ մասնաւ զասոնէ չէր մարթ ։

Ո՛հ հառաչանս խոյզուամբ զոյս ասէս
 Յուզանս անկեղծազոյ՝ յարդ զգեցայս ,
 Ընտանեաց իմոց և Յովսէփ զաւակին ,
 Եւ իւ զուարթ եղէ և սառացայս ։

Ո՛հ անդամն ողբարդեա արզդմանց բնութեան ․
 Ո՛հ զույս խմամ՛ի մերոյ ծնողաց ,
 Զոր մինչ զտանեամ սիրով ցանցորութեան ․
 Գերին առնել խնամեան հոգւով հոգւոյ ։

Քանզի ես և իմ զաւակ բանական ․
 Յաղագ հանգչել ի սուրբ ուսուցիչս ,
 Զի թողի զշնորհիս կարգի սրբութեան ,
 Որոյ քաղցր ձայնին անմեղունակ կարօտիմ ։

Ո՛հ եղէ լինել զեղուն նորա կեցին
 Որ դաշնամբ (պարսպ) քաղցրապէս արդիանց ,
 Զանազանադէր սիրս իմ կամքաղին ,
 Մինչ հարցնել զոյ իմ երկանիկ անձանց ։

Ո՛վ անձն իմ գեղապս փութաջնր սատանիկ ․
 Գտաւ հասանել ի քոյ բնական ,
 Զի մութ գեղեցկոյն սիրեալ ուսանէի ,
 Զեր հնար անմեղոյ սիրողին խոկման ։

Եւրթ ո՛վ տարապարեց մուտ ի սխալ քուն ,
 Սպառնայ պայցին կարճեալ քեզ զուգն ,
 Զի քաղաքս անշէն և անպարտեայ սուն ,
 Աղբանն փարատել զուտ քո արտասուքն ։

Եւրթ հնազանդ կայց զա․ քաղցրին անմխոյսուն ,
 Որ մերթ սփոփէ և մերթ խոցէ անձնէր ,
 Պաղատեամ լսել առ Տէր գիրառնուն ,
 Ունել զհայրենական ի վերայ քո ակր ։

Խնդրեա մարթանցն յաւուրն աղաղաս ,
 Հասանել փառաց նորին դթութեան ․
 Եւ բարեբանել յաւէտ յուրախոյ ,
 Զանուն անմահին Սուրբ Երրորդութեան ։

Գ․ ԵՐԶ

ՏՆՕՅԻՆ ԼՈՒՐՔ

ԾՆՈՒՆԴ

Տիկին կարապետ Գ․ Մոսեսեա ծնաւ զուստր ի 17 ամսոյս ։

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Պարոն Բաղդասար Ա․ Տէր Գէորգեան ամուսնացաւ ընդ Օրիորդ Մարիամու Յ․ Գէորգեան ի Եկեղեցւոջ Նազարէթի այս ի 20 ամսոյս ։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՈՒՐԲ ԱՄԵՆԱՓՐԿԻՉ ՎԱՆԱՑ ՀՆԴԿԱՅ
Մ․ Գ․ Թադէոսեանց Վ․ Երտավեանց